

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

**Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β΄)**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 17 ΜΑΪΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τη ζωή στη Γη ο άνθρωπος ελάχιστα την σέβεται, η ζωή όμως σε άλλους κόσμους διεγείρει το ενδιαφέρον και τη φαντασία του. Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι; Ίσως όλα μαζί, **ταυτόχρονα** όμως κι ένα βαθύ αίσθημα μοναξιάς. Άλλωστε τη ζωή του εδώ ο άνθρωπος την έχει καταστήσει πιεστική και ανούσια. Περιμένει λοιπόν ένα χέρι βοήθειας και παρηγοριάς από τους πλανήτες και τα μακρινά άστρα. Ακόμη όμως και αν δεχθούμε με αισιοδοξία ότι η ζωή δεν ανθίζει μόνον στη Γη, αλλά ότι αφθονεί στο Σύμπαν, ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας ορθώνεται. Είναι ανάγκη να συνειδητοποιηθεί –όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας– ότι με τη ζωή αυτή η επικοινωνία εμφανίζεται, για το ορατό τουλάχιστον μέλλον, ανέφικτη.

Με τη ζωή λοιπόν στο Σύμπαν είναι αδύνατο να επικοινωνήσουμε, η ζωή όμως γύρω μας ανθίζει. Η ζωή εδώ, σ' έναν μικρό και πανέμορφο πλανήτη, ανέδειξε ύστερα από σιωπηλές διεργασίες που διήρκεσαν δισεκατομμύρια χρόνια μια θαυμαστή ποικιλία έμβιων όντων. Οι θάλασσες και τα δάση της Γης, τα βουνά και οι πεδιάδες της αποκαλύπτουν κάθε στιγμή τη γοητεία που κρύβουν τα χιλιάδες όμοια ή ανόμοια δημιουργήματα της εξελίξεως. Η ανεμώνη και το δελφίνι, ο αίλουρος αλλά και ο γυπαετός, τα ανθρώπινα όντα στις πολλαπλές φυλετικές τους παραλλαγές, είναι δίπλα μας, συμμέτοχα του ίδιου πλανήτη και του μέλλοντός του.

Αποκαλύπτεται όμως επίσης σε όλη του την τραγική αντίφαση ότι ο άνθρωπος, αυτή η περιούσια κορύφωση της εξελίξεως, έχει διπλή υπόσταση. Από τη μια είναι ικανός για μεγάλες πράξεις, έμαθε με την επιστημονική του γνώση να κατανοεί τον κόσμο αλλά και **γέννησε** αριστουργήματα στον λόγο και στην τέχνη. Από την άλλη, ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και συντηρεί την αδικία και τις ανισότητες. Ελάχιστα, τέλος, σέβεται τις πολλαπλές εκφράσεις της ζωής, ενώ η φύση και οι θάλασσες του πλανήτη είναι συχνά τα θύματα των συμφερόντων του. Η υπερφίαλη αυτή στάση του ανθρώπου έχει αλλοιώσει έτσι ένα θαυμαστό περιβάλλον, που ωστόσο υπήρξε και το λίκνο της δικής του υπάρξεως.

Είναι λοιπόν καιρός να κατανοήσει ο άνθρωπος ότι η ζωή αλλού ίσως υπάρχει, αλλά η προσδοκία να την συναντήσει δεν θα πραγματοποιηθεί εύκολα. Η ζωή όμως στη Γη ανθίζει ακόμα και τον περιμένει. Αν όσο είναι ακόμα καιρός τείνει το χέρι του προς τη ζωή αυτή, το φυτικό και ζωικό της θαύμα, τον Άλλο και τους άλλους, ίσως **αισθανθεί** λίγο πιο άξιος έποικος της Γης.

Έτσι είναι σοφότερο να εξαντλήσουμε τις προσπάθειες για καλύτερη επικοινωνία, εδώ στη Γη. Το περίεργο ωστόσο είναι ότι, όσο η επικοινωνία αυτή πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, τόσο η μοναξιά μας, η ανθρώπινη, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί. Φαίνεται ότι αυτό που απαιτείται είναι κάτι περισσότερο από την τεχνολογική έκρηξη της εποχής: απαιτείται βαθύτερη παιδεία και ουσιαστικότερες αξίες του πολιτισμού. Οι εφιάλτες, άλλωστε, από τα περιβαλλοντικά προβλήματα **πληθαίνουν**, και η Γη δεν φαίνεται να αντέχει για καιρό ακόμα την αφροσύνη μας.

Σημασία επομένως δεν έχει να συναντηθούμε –αν ποτέ συναντηθούμε– στο πολύ μακρινό μέλλον με κάποια όμοια ή ανόμοια με μας δημιουργήματα της εξελίξεως. Το σπουδαίο

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

θα ήταν να μπορούμε τότε να υπερηφανευθούμε, σε χιλιάδες ή εκατομμύρια χρόνια, ότι το ανθρώπινο είδος έχει κατακτήσει υψηλά επίπεδα ισότητας και αξιών, και ότι οι πόλεμοι έχουν εκλείψει και ότι η Γη, το λίκνο της ανθρώπινης ζωής, έχει επουλώσει τις πληγές στις θάλασσες, τα δάση ή την ατμόσφαιρά της, και είναι πάλι ένας πανέμορφος πλανήτης. Διάσπαρτα άλλωστε, εδώ ή εκεί, θα βρίσκονται πάντοτε τα επιτεύγματα των σπουδαίων πολιτισμών, που αιώνες τώρα συνοδεύουν τη διαδρομή του ανθρώπου.

Η «εξωγήινη μοναξιά», λοιπόν, δεν φαίνεται ότι θα εγκαταλείψει εύκολα τον άνθρωπο. Η γήινή του ωστόσο μοναξιά, που είναι επικίνδυνη και πιο **ανάλητη**, είναι μεγάλη ανάγκη να απαλυνθεί. Τότε θα αναδειχθεί η μοναδικότητα του κάθε ανθρώπου, και η αναζήτηση της εξωγήινης ζωής θα αποκτήσει άλλο περιεχόμενο και νόημα.

Γιώργος Γραμματικάκης, Ένας Αστρολάβος του Ουρανού και της Ζωής.
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2013. 2^η έκδοση (Διασκευή).

- A1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

- B1.** Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 έως 120 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: «...**όσο η επικοινωνία [...] πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, τόσο η μοναξιά μας, η ανθρώπινη, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί**».

Μονάδες 10

- B2.** α) Να βρείτε τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου του κειμένου: «**Αποκαλύπτεται όμως...υπάρξεως**».

Μονάδες 3

- β) Να βρείτε μέσα στο κείμενο τέσσερα παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου.

Μονάδες 4

- B3.** α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ταυτόχρονα, γέννησε, αισθανθεί, πληθαίνουν, ανάλητη

Μονάδες 5

- β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ανούσια, εμφανίζεται, ανέφικτη, πυκνώνει, υψηλά

Μονάδες 5

- B4.** α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση του ερωτηματικού («**Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι;**») (μονάδες 3), καθώς και της διπλής παύλας («**-όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας-**») που υπάρχουν στην πρώτη παράγραφο του κειμένου (μονάδες 2).

Μονάδες 5

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

- β) Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική στο απόσπασμα που ακολουθεί: **«Από την άλλη, ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και συντηρεί την αδικία και τις ανισότητες».**

Μονάδες 3

- Γ1. Σε άρθρο που πρόκειται να αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του σχολείου σας να εκθέσετε τις απόψεις σας σχετικά με:
- α) τις επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η έλλειψη σεβασμού του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον και
 - β) τους τρόπους με τους οποίους μπορεί ο άνθρωπος να αποκαταστήσει τη σχέση του με αυτό (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα Ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Ι. ΠΑΣΣΑΣ
Σπουδαστήριο Νεοελληνικής Γλώσσας

Δραγάση 8, Πλατεία Κοραή, Πειραιάς, τηλ. 693.45.22.273
neoellinikiglossa.gr

Πανελλήνιες Εξετάσεις Ημερησίου Λυκείου 2013

Θέματα & Ενδεικτικές Απαντήσεις του
διαγωνίσματος της Νεοελληνικής Γλώσσας

Γιάννης Ι. Πασσάς

Παρασκευή, 17 Μαΐου 2013

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τη ζωή στη Γη ο άνθρωπος ελάχιστα την σέβεται, η ζωή όμως σε άλλους κόσμους διεγείρει το ενδιαφέρον και τη φαντασία του. Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι; Ίσως όλα μαζί, **ταυτόχρονα** όμως κι ένα βαθύ αίσθημα μοναξιάς. Άλλωστε τη ζωή του εδώ ο άνθρωπος την έχει καταστήσει πιεστική και ανούσια. Περιμένει λοιπόν ένα χέρι βοήθειας και παρηγοριάς από τους πλανήτες και τα μακρινά άστρα. Ακόμη όμως και αν δεχθούμε με αισιοδοξία ότι η ζωή δεν ανθίζειμόνον στη Γη, αλλά ότι αφθονεί στο Σύμπαν, ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας ορθώνεται. Είναι ανάγκη να συνειδητοποιηθεί –όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας– ότι με τη ζωή αυτή η επικοινωνία εμφανίζεται, για το ορατό τουλάχιστον μέλλον, ανέφικτη.

Με τη ζωή λοιπόν στο Σύμπαν είναι αδύνατο να επικοινωνήσουμε, η ζωή όμως γύρω μας ανθίζει. Η ζωή εδώ, σ' έναν μικρό και πανέμορφο πλανήτη, ανέδειξε ύστερα από σιωπηλές διεργασίες που διήρκεσαν δισεκατομμύρια χρόνια μια θαυμαστή ποικιλία έμβιων όντων. Οι θάλασσες και τα δάση της Γης, τα βουνά και οι πεδιάδες της αποκαλύπτουν κάθε στιγμή τη γοητεία που κρύβουν τα χιλιάδες όμοια ή ανόμοια δημιουργήματα της εξελίξεως. Η ανεμώνη και το δελφίνι, ο αίλουρος αλλά και ο γυπαετός, τα ανθρώπινα όντα στις πολλαπλές φυλετικές τους παραλλαγές, είναι δίπλα μας, συμμετόχα του ίδιου πλανήτη και του μέλλοντός του.

Αποκαλύπτεται όμως επίσης σε όλη του την τραγική αντίφαση ότι ο άνθρωπος, αυτή η περιούσια κορύφωση της εξελίξεως, έχει διπλή υπόσταση. Από τη μια είναι ικανός για μεγάλες πράξεις, έμαθε με την

επιστημονική του γνώση να κατανοεί τον κόσμο αλλά και **γέννησε** αριστουργήματα στον λόγο και στην τέχνη. Από την άλλη, ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και συντηρεί την αδικία και τις ανισότητες. Ελάχιστα, τέλος, σέβεται τις πολλαπλές εκφράσεις της ζωής, ενώ η φύση και οι θάλασσες του πλανήτη είναι συχνά τα θύματα των συμφερόντων του. Η υπερφίαλη αυτή στάση του ανθρώπου έχει αλλοιώσει έτσι ένα θαυμαστό περιβάλλον, που ωστόσο υπήρξε και το λίκνο της δικής του υπάρξεως.

Είναι λοιπόν καιρός να κατανοήσει ο άνθρωπος ότι η ζωή αλλού ίσως υπάρχει, αλλά η προσδοκία να την συναντήσει δεν θα πραγματοποιηθεί εύκολα. Η ζωή όμως στη Γη ανθίζει ακόμα και τον περιμένει. Αν όσο είναι ακόμα καιρός τείνει το χέρι του προς τη ζωή αυτή, το φυτικό και ζωικό της θαύμα, τον Άλλο και τους άλλους, ίσως **αισθανθεί** λίγο πιο άξιος έποικος της Γης.

Έτσι είναι σοφότερο να εξαντλήσουμε τις προσπάθειες για καλύτερη επικοινωνία, εδώ στη Γη. Το περίεργο ωστόσο είναι ότι, όσο η επικοινωνία αυτή πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, τόσο η μοναξιά μας, η ανθρώπινη, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί. Φαίνεται ότι αυτό που απαιτείται είναι κάτι περισσότερο από την τεχνολογική έκρηξη της εποχής: απαιτείται βαθύτερη παιδεία και ουσιαστικότερες αξίες του πολιτισμού. Οι εφιάλτες, άλλωστε, από τα περιβαλλοντικά προβλήματα **πληθαίνουν**, και η Γη δεν φαίνεται να αντέχει για καιρό ακόμα την αφροσύνη μας.

Σημασία επομένως δεν έχει να συναντηθούμε –αν ποτέ συναντηθούμε– στο πολύ μακρινό μέλλον με κάποια όμοια ή ανόμοια με μας δημιουργήματα της εξελίξεως. Το σπουδαίο θα ήταν να μπορούμε

τότε να υπερηφανευθούμε, σε χιλιάδες ή εκατομμύρια χρόνια, ότι το ανθρώπινο είδος έχει κατακτήσει υψηλά επίπεδα ισότητας και αξιών, και ότι οι πόλεμοι έχουν εκλείψει και ότι η Γη, το λίκνο της ανθρώπινης ζωής, έχει επουλώσει τις πληγές στις θάλασσες, τα δάση ή την ατμόσφαιρά της, και είναι πάλι ένας πανέμορφος πλανήτης. Διάσπαρτα άλλωστε, εδώ ή εκεί, θα βρίσκονται πάντοτε τα επιτεύγματα των σπουδαίων πολιτισμών, που αιώνες τώρα συνοδεύουν τη διαδρομή του ανθρώπου.

Η «εξωγήινη μοναξιά», λοιπόν, δεν φαίνεται ότι θα εγκαταλείψει εύκολα τον άνθρωπο. Η γήινή του ωστόσο μοναξιά, που είναι επικίνδυνη και πιο **ανάλγητη**, είναι μεγάλη ανάγκη να απαλυνθεί. Τότε θα αναδειχθεί η μοναδικότητα του κάθε ανθρώπου, και η αναζήτηση της εξωγήινης ζωής θα αποκτήσει άλλο περιεχόμενο και νόημα.

Γιώργος Γραμματικάκης, *Ένας Αστρολάβος του Ουρανού και της Ζωής*,
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2013, 2^η έκδοση (διασκευή)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

A. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100 έως 120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 έως 120 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: «όσο η επικοινωνία [...] πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, τόσο η μοναξιά μας, η ανθρώπινη, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί».

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου του κειμένου: «Αποκαλύπτεται όμως ... υπέρξεως».

Μονάδες 3

β) Να βρείτε μέσα στο κείμενο τέσσερα παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου.

Μονάδες 4

B3. α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: «ταυτόχρονα», «γέννησε», «αισθανθεί», «πληθαίνουν», «ανάλγητη».

Μονάδες 5

β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: «ανούσια», «εμφανίζεται», «ανέφικτη», «πυκνώνει», «υψηλά».

Μονάδες 5

B4. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση του ερωτηματικού («*Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι;*») (μονάδες 3), καθώς και της διπλής παύλας («*– όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας –*») που υπάρχουν στην πρώτη παράγραφο του κειμένου (μονάδες 2).

Μονάδες 5

β) Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική στο απόσπασμα που ακολουθεί: «*Από την άλλη, ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και συντηρεί την αδικία και τις ανισότητες*».

Μονάδες 3

Γ. Σε άρθρο που πρόκειται να αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του σχολείου σας να εκθέσετε τις απόψεις σας σχετικά με:

- α) τις επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η έλλειψη σεβασμού του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον και
- β) τους τρόπους με τους οποίους μπορεί ο άνθρωπος να αποκαταστήσει τη σχέση του με αυτό (500 έως 600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΑΣΚΗΣΗ Α.

Νοηματικό κέντρο: Η συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στο περιβάλλον (με αφορμή την αναζήτηση εξωγήινων μορφών ζωής).

Θεματικά κέντρα:

1^η παράγραφος: 1) Αν και ο άνθρωπος αδιαφορεί για τη ζωή στον πλανήτη μας, αναζητά με ενδιαφέρον ζωή σε άλλους πλανήτες, αποτέλεσμα της ελπίδας του πως δεν είναι μόνος στο Σύμπαν. 2) Παρά την αισιοδοξία του αυτή, οφείλει να συνειδητοποιήσει πως η επικοινωνία του με εξωγήινες μορφές ζωής φαίνεται προς το παρόν ανέφικτη.

2^η παράγραφος: Ωστόσο, στη Γη η ζωή, μετά από μακραίωνη εξελικτική πορεία, ανέδειξε μεγάλη ποικιλομορφία θαυμαστών έμβιων όντων, τα οποία μοιράζονται τον πλανήτη με τον άνθρωπο.

3^η παράγραφος: Αυτός όμως παρουσιάζει μία αντιφατική συμπεριφορά: από τη μία, δημιουργεί σπουδαία έργα στα γράμματα και τις τέχνες, ενώ

από την άλλη δείχνει ασέβεια στο ανθρώπινο και φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει.

4^η παράγραφος: Οφείλει λοιπόν να κατανοήσει πως, καθώς η επικοινωνία με την εξωγήινη ζωή δε θα είναι εύκολη, πρέπει να φανεί αντάξιος της ζωής στη Γη.

5^η παράγραφος: 1) Συγκεκριμένα, οφείλει να επιδιώξει μία ουσιαστικότερη ανθρώπινη επικοινωνία, όσο τα ηλεκτρονικά μέσα διευρύνουν την αποξένωση. 2) Για να συμβεί αυτό, απαιτείται παιδεία και πολιτισμός.

6^η παράγραφος: Δεν προέχει επομένως η συνάντηση με την εξωγήινη ζωή, αλλά η βελτίωση της ποιότητάς της στη Γη.

7^η παράγραφος: Παρ' ότι λοιπόν η μοναξιά μας στο Σύμπαν δε θα αμβλυνθεί εύκολα, η περισσότερο επώδυνη γήινη μπορεί να περιοριστεί, ώστε να τονιστεί η μοναδικότητα του ανθρώπινου όντος.

ΑΣΚΗΣΗ Β₁.

Θεματική πρόταση: Όσο η βελτίωση των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης και επικοινωνίας περιορίζει τις φυσικές αποστάσεις μεταξύ των ανθρώπων, τόσο οι ψυχικές αποστάσεις διευρύνονται.

Λεπτομέρειες: (σύγκριση - αντίθεση) 1) Με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας (τηλεόραση, ίντερνετ, κινητή τηλεφωνία) διευρύνεται και η ανθρώπινη επικοινωνία γίνεται αμεσότερη και ευκολότερη από ποτέ. 2) (ωστόσο) α. Αύξηση του πλήθους των ανθρώπινων σχέσεων → χαλάρωση του κοινωνικού ιστού (απαγωγή σε

άτοπο: βλ. κλειστές κοινωνίες). β. Αποπροσωποποίηση της επικοινωνίας
→ ψευδαίσθηση κοινωνικότητας.

Κατακλείδα: Η πύκνωση των επικοινωνιών δε συνεπάγεται αναγκαστικά
τη βελτίωση των ανθρώπινων σχέσεων.

ΑΣΚΗΣΗ Β₂.

α) Θεματική πρόταση: «Αποκαλύπτεται ... υπόσταση». Λεπτομέρειες:
«Από τη μια ... συμφερόντων του». Κατακλείδα: «Η υπερφίαλη ...
υπάρξεως».

β) Παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου: 1) «διεγείρει το
ενδιαφέρον και τη φαντασία». 2) «η ζωή δεν ανθίζει μόνο στη γη». 3) «ο
ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική του πορεία». 4) «υπήρξε λίκνο
της δικής του υπάρξεως».

ΑΣΚΗΣΗ Β₃.

α) «ταυτόχρονα»: παράλληλα, συγχρόνως. «γέννησε»: δημιούργησε,
προκάλεσε. «αισθανθεί»: νοιώσει, αντιληφθεί, καταλάβει. «πληθαίνουν»:
αυξάνουν, αυξάνονται, πολλαπλασιάζονται. «ανάλγητη»: σκληρή, άπονη,
απάνθρωπη, ασυγκίνητη, αναίσθητη, ανελέητη, αδυσώπητη,
ανοικτίρμων.

β) «ανούσια»: ουσιαστική, ουσιώδη. «εμφανίζεται»: εξαφανίζεται,
αφανίζεται. «ανέφικτη»: εφικτή, δυνατή, εφαρμόσιμη,
πραγματοποιήσιμη, επιτεύξιμη. «πυκνώνει»: αραιώνει. «υψηλά»: χαμηλά.

ΑΣΚΗΣΗ Β₄.

α) Ερωτηματικό: 1) Προσέλκυση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη. 2) Αμεσότητα και ζωντάνια στο κείμενο. Διπλή παύλα: Παρενθετική χρήση (πρόσθεση σχολίου του συντάκτη).

β) Παθητική σύνταξη: Από την άλλη, η ιστορική πορεία (του ανθρώπου) σφραγίζεται από τον ίδιο τον άνθρωπο με πολέμους και αγριότητα, θεοποιούνται τα υλικά αγαθά και συντηρούνται η αδικία και οι ανισότητες.

ΑΣΚΗΣΗ Γ.

Τίτλος: Το περιβάλλον εκπέμπει ... SOS

1η παράγραφος (πρόλογος):

1) Γενική διαπίστωση: άνοδος του βιοτικού επιπέδου και βελτίωση της ποιότητας ζωής χάρη στην ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας – ωστόσο, νέα προβλήματα προέκυψαν με κυριότερο την ανατροπή της οικολογικής ισορροπίας.

2) Δεδομένο 1: Μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται τη φύση ως αντικείμενο προς εκμετάλλευση (συντελεστή παραγωγής) και παρεμβαίνει αλόγιστα σε αυτή (εξαντλητική εκμετάλλευση πρώτων υλών και φυσικών πόρων, εντατικοποίηση της δράσης μέσα στο φυσικό περιβάλλον κ.ά.).

3) Θέση α': Η αλαζονική νοοτροπία που ανέπτυξε η ανθρωπότητα για τη σχέση της με τη φύση απειλεί πλέον τη ζωή στον πλανήτη και τη συνέχεια του ανθρώπινου πολιτισμού.

2η παράγραφος (I.A.): Μόλυνση & Ρύπανση (φαινόμενα)

1) Μόλυνση της ατμόσφαιρας: καύσεις μέσων μεταφοράς, καυστήρων, βιομηχανίας κτλ. → φωτοχημικό νέφος, φαινόμενο του θερμοκηπίου, όξινη βροχή | χλωροφθοράνθρακες → τρύπα του όζοντος.

2) Μόλυνση των υδάτων (θάλασσες, λίμνες, ποτάμια, υδροφόρος ορίζοντας): αστικά και βιομηχανικά λύματα, γεωργικές απορροές, πετρελαιοειδή, υπερθέρμανση κτλ.

3) Μόλυνση του εδάφους και του υπεδάφους: αποψίλωση των δασών, χημικά (φυτοφάρμακα, λιπάσματα, απόβλητα, απορρίμματα κτλ.).

3η παράγραφος (Ι.Β.): Μόλυνση & Ρύπανση (αποτελέσματα)

1) Αλλοίωση της βιοποικιλότητας: «σπάσιμο» της αλυσίδας της ζωής.

2) Απειλή για τη σωματική (καρδιαγγειακά νοσήματα, καρκίνος, μείωση γονιμότητας κτλ.), αφού η φύση προσφέρει τα απαραίτητα για τη ζωή (οξυγόνο, νερό, τροφή, φάρμακα κτλ.) και την ψυχική υγεία του ανθρώπου (π.χ. άγχος, μελαγχολία), καθώς η φυσική ομορφιά και αρμονία προσφέρει ηρεμία και γαλήνη στον άνθρωπο.

3) Υποβάθμιση του πολιτισμού (στο περιβάλλον οφείλει ο ανθρώπινος πολιτισμός τη δημιουργία των θρησκειών, των επιστημών, των τεχνών κτλ.).

4η παράγραφος (Ι.Γ.): Εξάντληση πρώτων υλών και φυσικών πόρων

1) Ύφεση: η βιομηχανική ανάπτυξη βασίζεται στις φυσικές πλουτοπαραγωγικές πηγές.

2) Επισιτιστική κρίση: το περιβάλλον δεν μπορεί πλέον να καλύψει τις ανάγκες του αυξανόμενου πληθυσμού.

4η παράγραφος (μεταβατική):

1) Συμπέρασμα: η καταστροφή του περιβάλλοντος είναι μια αυτοκαταστροφική πράξη εκ μέρους του ανθρώπου.

2) Δεδομένο 2: Ο ανθρώπινος πολιτισμός αναπτύσσεται ανέκαθεν μέσα στο φυσικό περιβάλλον. Στην πρώτη φάση (ας την ονομάσουμε «προϊστορική») ο άνθρωπος, εξαιτίας των πενιχρών φυσικών του δυνάμεων, δύσκολα επιβιώνει μέσα στην «αφιλόξενη» φύση. Με την

ανάπτυξη ωστόσο της τεχνικής (ας ονομάσουμε τη φάση αγροτική, *agraria*) ο άνθρωπος αρχίζει σταδιακά να αξιοποιεί τις φυσικές δυνάμεις προς όφελός του και να παράγει τεχνικό και πνευματικό πολιτισμό (οικονομία, θρησκεία, επιστήμη, τέχνη κτλ.). Γι' αυτή ακριβώς την προσφορά σέβεται τη φύση και τη θεοποιεί (βλ. ανθρωπομορφισμό της αρχαίας ελληνικής θρησκείας). Αυτή η ισορροπημένη σχέση διασαλεύεται με την είσοδο στη βιομηχανική εποχή (*industria*).

3) Θέση β': η ανθρωπότητα οφείλει να αναθεωρήσει τη στάση της, πριν η κατάσταση γίνει ανεξέλεγκτη.

5η παράγραφος (II.A.): Τεχνολογία

1) Χρήση εναλλακτικών, ήπιων, ανανεώσιμων μορφών ενέργειας (ηλιακή, αιολική, υδροδυναμική, γεωθερμική κτλ.) → περιορισμός των παρενεργειών του πετρελαίου και της πυρηνικής ενέργειας, επίλυση του ενεργειακού προβλήματος, επιστροφή της ανθρωπότητας στη φυσική ζωή.

2) Αντιρρυπαντική τεχνολογία (ανακύκλωση, βιολογικός καθαρισμός, χώροι υγειονομικής ταφής απορριμμάτων, φίλτρα, καταλύτες κτλ.): περιορισμός της επίδρασης της οικονομικής ανάπτυξης στο περιβάλλον.

6η παράγραφος (II.B.): Πολιτεία

1) Θεσμικό πλαίσιο: επιβολή αυστηρών προστίμων σε όσους κερδοσκοπούν σε βάρος του περιβάλλοντος, περιορισμός της άναρχης δόμησης, ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων, ορισμός προστατευόμενων ζωνών (π.χ. υδροβιότοποι).

2) Αποκέντρωση και περιφερειακή ανάπτυξη: διασπορά των εστιών μόλυνσης και ρύπανσης → το περιβάλλον θα προλάβει να αποκαταστήσει τις ζημιές.

3) Διεθνής συνεργασία: συντονισμός της δράσης με κυβερνήσεις και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, χρηματοδότηση επιστημονικών ερευνών που αφορούν το περιβάλλον και την προστασία του.

7η παράγραφος (II.Γ.): Εκπαίδευση

1) Ενημέρωση για το οικοσύστημα, τις επιπτώσεις της ανθρώπινης παρέμβασης, τους τρόπους προστασίας κτλ. → κατανόηση της αλληλεξάρτησης του ανθρώπου από τη φύση.

2) Βιωματική μάθηση: συμμετοχή σε οικολογικές δράσεις (ανακύκλωση, αναδάσωση, καθαρισμός, πανευρωπαϊκά περιβαλλοντικά προγράμματα κτλ.) → διαμόρφωση οικολογικής συνείδησης στη νέα γενιά.

8η παράγραφος (επίλογος):

1) Συμπέρασμα: το περιβάλλον είναι το σπίτι μας και οφείλουμε να το προστατεύουμε.

2) Αναφορά στον σκοπό: στην προσπάθεια αυτή η νέα γενιά μπορεί και πρέπει να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο.

ΓΙΑΝΝΗΣ Ι. ΠΑΣΣΑΣ
Σπουδαστήριο Νεοελληνικής Γλώσσας

Δραγάτη 8, Πλατεία Κοραή, Πειραιάς, τηλ. 693.45.22.273
neoellinikiglossa.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΛ (ΟΜΑΔΑ Β')

17 Μαΐου 2013

ΠΡΟΣ 1. ΤΟΥΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥΣ ΤΩΝ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ
2. ΤΟΥΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥΣ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ

«ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ» Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ και Δ' ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

Από την Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων δίνονται οι παρακάτω ενδεικτικές απαντήσεις των θεμάτων και υπενθυμίζεται για άλλη μία φορά ότι κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

- B2. α) Θεματική Περίοδος: «Αποκαλύπτεται ... υπόσταση»
Λεπτομέρειες: «Από τη μια ... συμφερόντων του»
Κατακλείδα: «Η υπερφίαλη ... υπάρξεως»
- β) διεγείρει το ενδιαφέρον και τη φαντασία
η ζωή δεν ανθίζει μόνο στη γη
ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική του πορεία
υπήρξε λίκνο της δικής του υπάρξεως
η επικοινωνία αυτή πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο
έχει επουλώσει τις πληγές στις θάλασσες
κ.ά.
- B3. α) ταυτόχρονα: σύγκαιρα, συγχρόνως
γέννησε: δημιούργησε, προκάλεσε
αισθανθεί: νιώσει, συναισθανθεί, αντιληφθεί, καταλάβει
πληθαίνουν: αυξάνουν, αυξάνονται, πολλαπλασιάζονται
ανάληψη: απάνθρωπη, άπονη, ασυγκίνητη, σκληρή, αναισθητή, ανελέητη, αδυσώπητη, ανοικτίρμων
- β) ανούσια: ουσιαστική, ουσιώδη
εμφανίζεται: εξαφανίζεται, αφανίζεται
ανέφικτη: εφικτή, επιτεύξιμη, πραγματοποιήσιμη, εφαρμόσιμη, δυνατή
πυκνώνει: αραιώνει
υψηλά: χαμηλά
- B4. α)
- Το ερωτηματικό χρησιμοποιείται από το συγγραφέα α) για να δώσει τους πιθανούς λόγους στραφής του ανθρώπου σε άλλους κόσμους, β) να προσελκύσει την προσοχή του αναγνώστη και να ενεργοποιήσει τη σκέψη του, γ) για να προσδώσει αμεσότητα, ζωντάνια, οικειότητα στο κείμενο.
 - Η διπλή παύλα απομονώνει ένα μέρος του κειμένου που δίνει πληροφορίες απαραίτητες για όσα λέγονται. Μετά το κλείσιμο της παύλας το νόημα και η σύνταξη της πρότασης συνεχίζεται σαν να μην είχε υπάρξει παρεμβολή.
- β) Από την άλλη, η ιστορική πορεία του (ανθρώπου) σφραγίζεται από τον ίδιο τον άνθρωπο με πολέμους και αγγιότητα, θεοποιούνται τα υλικά αγαθά και συντηρούνται η αδικία και οι ανισότητες.

35° ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΙΓΑΛΕΩ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1

Θέμα: Η ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου να αποκαταστήσει τη σχέση του με το περιβάλλον και να αναζητήσει νέες μορφές ζωής, ώστε να ξεπεράσει τη μοναξιά του.

Θεματικά κέντρα παραγράφων

- Το ενδεχόμενο ύπαρξης ζωής σε άλλους πλανήτες απασχολεί έντονα τον άνθρωπο αλλά μοιάζει, σήμερα, ακόμα απραγματοποίητο.
- Η ομορφιά της βιοποικιλότητας στον πλανήτη μας, ωστόσο, είναι μια πραγματικότητα που μας αφορά.
- Η αντιφατική φύση του ανθρώπου: ικανός για επιστημονική και καλλιτεχνική δημιουργία αλλά και υπαίτιος για φαινόμενα βίας και καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος.
- Ανάγκη αναθεώρησης της στάσης του ανθρώπου απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και τον συνάνθρωπο.
- Πέρα από την τελειοποίηση της τεχνολογίας απαιτείται ουσιαστικότερη ανθρώπινη επικοινωνία και παιδεία.
- Στόχος η αποκατάσταση της σχέσης του ανθρώπου με τον πλανήτη του και η κατάκτηση μιας νέας ποιότητας ζωής που θα τον καταξιώνει.
- Η αντιμετώπιση της γήινης μοναξιάς θα νοηματοδοτήσει διαφορετικά και την αναζήτηση της εξωγήινης ζωής.

Μονάδες 25

B1

- Η επικοινωνία με τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα εκμηδενίζει τις αποστάσεις, εξοικονομεί χρόνο, είναι προσιτή στους περισσότερους ανθρώπους και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της καθημερινότητάς τους.
- Η εικονική πραγματικότητα τείνει να υποβαθμίσει την επαφή, την επικοινωνία, που καθίσταται ρηχή και επιφανειακή.
- Η εξέλιξη της ανθρώπινης επικοινωνίας δεν ταυτίστηκε με την ουσιαστική προσέγγιση των ατόμων. Διαπιστώνεται κρίση των διαπροσωπικών σχέσεων και αξιών, που οδηγεί τελικά στην αλλοτρίωση και τη μοναξιά του σύγχρονου ανθρώπου.

Η εναλλακτικά

Η επικοινωνία με τα πολλαπλά μέσα τεχνολογίας φαίνεται να έχει μειώσει την επικοινωνία και τις ανθρώπινες επαφές.

- Η κοινωνική δικτύωση, εντούτοις, εκμηδενίζει τις αποστάσεις και δίνει την ευκαιρία για διεύρυνση της επαφής και για συχνή, καθημερινή επικοινωνία και ανταλλαγή απόψεων.
- Το ερώτημα που τίθεται είναι αν οι άνθρωποι έχουν κατανικήσει τη μοναξιά τους ή έχουν περισσότερο αποξενωθεί μεταξύ τους παρά την αύξηση της συχνότητας επικοινωνίας.
- Μήπως όμως τελικά η όποια αποξένωση δε συνδέεται με την αλλαγή στον τρόπο επικοινωνίας αλλά με τη γενική κρίση αξιών και τον εγκλωβισμό του ανθρώπου στα στενά όρια του «εγώ» του.

Μονάδες 10

Για τις ασκήσεις B2, B3, B4 ισχύουν οι ενδεικτικές απαντήσεις της ΚΕΕ

Συμπληρωματικά στο B4

Ερωτηματικό: + ρητορική ερώτηση, επειδή ο συγγραφέας γνωρίζει την απάντηση. Χρησιμοποιείται για να «ζωηρέψει» με διάλογο το κείμενο για πρόκληση ενδιαφέροντος, να προσδώσει «δραματικό» χαρακτήρα, ένταση, έμφαση και αμεσότητα.

Παύλα: χρήση ως παρένθεση, επεξήγηση, προσθήκη, έμφαση σ' ένα σχόλιο, ειρωνεία, σχήμα υποφοράς- ανθυποφοράς.

Γ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: απαιτείται τίτλος, αφού πρόκειται για άρθρο. Λ.χ. Η φύση και ο άνθρωπος, Ο άνθρωπος και ο πλανήτης του, Ο «φυσικός άνθρωπος»

Άρθρο μαθητή στην επίσημη ιστοσελίδα του σχολείου του.

Ύψος ανάλογο α) του επίσημου χαρακτήρα του χώρου και β) της μαθητικής ιδιότητας. Ουδέτερη τριτοπρόσωπη γραφή.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ:

Παρουσίαση του θέματος (δυνατή η αφόρμηση από την επικαιρότητα)

Επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η έλλειψη σεβασμού του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον

- ρύπανση εδάφους, αέρα, υδάτων- λειψυδρία
- εξάντληση πρώτων υλών, ενεργειακό πρόβλημα
- καταστροφή χλωρίδας και πανίδας
- καταστροφή δασών
- αλλαγή των κλιματολογικών συνθηκών που απειλούν τον πλανήτη με ερημοποίηση
- φαινόμενο θερμοκηπίου, όξινη βροχή, τρύπα του όζοντος
- διατάραξη βιολογικής ισορροπίας
- αισθητική κακοποίηση της φύσης
- εκφυλισμός ανθρώπινης υγείας (βιομηχανικές ασθένειες, ορμόνες, μεταλλαγμένα τρόφιμα)

- ψυχικά προβλήματα (άγχος, ένταση, επιθετικότητα, μελαγχολία, νευρώσεις, εσωτερική δυσαρμονία)

- κίνδυνος για το μέλλον των επόμενων γενιών

Τρόποι αποκατάστασης της σχέσης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον

- ανάγκη συνειδητοποίησης των διαστάσεων του προβλήματος και ανάληψης των ευθυνών που αναλογούν στον άνθρωπο, επαναπροσδιορισμός των αξιών, σεβασμός της φύσης ως πηγής ζωής, διαρκής επαγρύπνηση, συμμετοχή σε οικολογικές οργανώσεις, ενεργό ενδιαφέρον για ζητήματα περιβαλλοντικά

- καλλιέργεια της οικολογικής συνείδησης του νέου ανθρώπου από την οικογένεια και, κυρίως, την εκπαίδευση (προγράμματα περιβαλλοντικής αγωγής)

- προβολή αντίστοιχων θεμάτων από τα ΜΜΕ, με στόχο την ευαισθητοποίηση

- παγκόσμια κινητοποίηση και συντονισμός δυνάμεων (εθνική και διεθνής συνεργασία)

- προώθηση μιας φιλικής προς το περιβάλλον επιχειρηματικής δραστηριότητας και λήψη μέτρων για την αποκατάσταση του προβλήματος (π.χ. επιβολή φίλτρων στα εργοστάσια, βιολογικοί καθαρισμοί, προώθηση της ανακύκλωσης)

- καταπολέμηση υπερκαταναλωτισμού και κατασπατάλησης των φυσικών πόρων, εναλλακτικό μοντέλο ζωής

- αειφόρος ή βιώσιμη ανάπτυξη, με σεβασμό στο φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον

- αξιοποίηση των ήπιων μορφών ενέργειας...

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση των παραπάνω.

Μονάδες 40

Αιγάλεω, 18/05/2013

Οι συντονιστές

Τάτση Ευσταθία

Αντωνοπούλου Ευαγγελία

Πουλόπουλος Κωνσταντίνος

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο διάλογος –είτε προέρχεται από ένα πρόσωπο είτε από περισσότερα– ασκεί στην ψυχή του ακροατή έντονη παιδευτική επίδραση, όπως άλλωστε όλα τα συνταρακτικά συμβάντα. Αυτός –σε αντίθεση με το μονόλογο, που είναι πολλές φορές ανιαρός, πληκτικός και μονότονος– διακρίνεται για την ευλυγισία, την πολλαπλότητα, τη ζωντάνια και τις αντιθέσεις, ώστε να δίνει μια πιο αληθινή εικόνα του κόσμου, με ζωηρότερα χρώματα. Έτσι διατηρεί αδιάπτωτο το ενδιαφέρον των ακροατών. Η κατανόηση της αλήθειας αυτής συνετέλεσε, ώστε να δίνεται κατά τη διδασκαλία μεγαλύτερη βαρύτητα στο διάλογο παρά στο μονόλογο. *Ιδιαίτερα* κατά τα τελευταία χρόνια, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθίσταται όλο και περισσότερο αισθητή η αναγκαιότητά του προς αποδοτικότερη και ουσιαστικότερη μάθηση.

Παιδεία, κατά τον Πλάτωνα, είναι η «ολκή»* και η αγωγή των παιδιών προς τον «ορθό λόγο». Αυτό επιτυγχάνεται καλύτερα και ευκολότερα με τη συμμετοχή και τη συνεργασία του μαθητευόμενου στο παιδευτικό έργο, επειδή το ενδιαφέρον διατηρείται σε υψηλά επίπεδα, οι δε νοητικές και ψυχικές δυνάμεις των μετεχόντων σ' αυτόν βρίσκονται σε συνεχή εγρήγορση. Ο μαθητής, συνεπώς, δεν παραμένει παθητικός δέκτης μιας ψυχρής μετάδοσης έτοιμων γνώσεων, αλλά και ο ίδιος ζητάει να βρει την αλήθεια, με το να ερευνά, να εξετάζει, να ερωτά και να ελέγχει. Βρίσκεται γενικά σε διαλεκτική μάχη συχνών εναλλαγών επίθεσης και άμυνας, με αποτέλεσμα να σημειώνεται πνευματική ανύψωση και ψυχική καλλιέργεια. Με τον τρόπο αυτό, ο διάλογος αποκτά ένα δραματικό στοιχείο, αφού τα δρώντα πρόσωπα δοκιμάζουν μια διαλεκτική περιπέτεια, ανάλογη με εκείνη των ηρώων της τραγωδίας, η οποία συνίσταται, κατά τον Αριστοτέλη, σε μεταβολή στο αντίθετο των «πραττομένων». Η περιπέτεια των προσώπων του διαλόγου έγκειται στην αμηχανία, στην οποία αυτά περιπίπτουν με τον ειρωνικό Σωκρατικό έλεγχο. Έτσι η παιδεία καθίσταται μια τάση, που διαπερνά όλο τον ανθρώπινο βίο.

Ενώ αντικείμενο της τραγωδίας είναι τα σοβαρά και τα σπουδαία, της κωμωδίας είναι τα γελοία. Οι μορφές αυτές του δράματος βρίσκονται σε αντίθεση μεταξύ τους. Δεν είναι όμως δυνατόν να αποκτήσει κανείς πλήρη γνώση του ενός, χωρίς να γνωρίζει το άλλο. Στις αντιθετικές έννοιες, στις οποίες συγκαταλέγονται η τραγωδία και η κωμωδία, απαιτείται παράλληλη γνώση και των δύο. Από τη διαπίστωση αυτή ο Πλάτωνας συνάγει την αναγκαιότητα εκμάθησης εκείνων των «παιγνίων», που προκαλούν τον γέλωτα. (Το τρίτο είδος είναι το λεγόμενο σατυρικό δράμα). Τόσο η τραγωδία όσο και η κωμωδία έχουν διδακτικό σκοπό, αφού επιδιώκεται να δοθούν ορισμένα μηνύματα. Το ένα είναι αναγκαίο συμπλήρωμα του άλλου. Συστατικά στοιχεία του δράματος είναι ο διάλογος και η μίμηση. Αυτά ενυπάρχουν στο φιλοσοφικό έργο του Πλάτωνα, αφού ο ίδιος αποκαλεί την «πολιτεία» του, όπως είδαμε, μίμηση του άριστου βίου. Με την τραγωδία, την κωμωδία και το σατυρικό δράμα ολοκληρώνεται το δράμα της ζωής. Τα τρία αυτά ποιητικά είδη, τα οποία σε τελευταία ανάλυση γίνονται δύο, πραγματεύονται τα σπουδαία και τα γελοία, τα σοβαρά και τα αστεία. Αυτά,

* ολκή: η έλξη, το τράβηγμα

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

μεταφερόμενα στην εκπαίδευση, αποκαλούνται από τον Πλάτωνα «παιδιά» και «παιδεία», δηλαδή παιχνίδι και σπουδή. Ο Σωκράτης διαλεγόταν παίζοντας και σπουδάζοντας.

Η αναγκαιότητα και η χρησιμότητα του γέλιου, κατά τη μάθηση, τεκμηριώνονται από τον Πλάτωνα και κατ' άλλο τρόπο. Υποστηρίζει συγκεκριμένα ότι, *επειδή* οι παιδικές ψυχές δεν μπορούν να υποφέρουν για πολύ τη σοβαρότητα και την επιμέλεια, είναι ανάγκη να διανθίζεται το μάθημα με τραγούδια και αστεία. Αυτά δεν είναι αυτοσκοπός αλλά απλώς μέσον, προκειμένου να συντελεστεί η μάθηση ευκολότερα. Κάνει μάλιστα μια παρομοίωση του μαθητή με τον ασθενή. Όπως, *δηλαδή*, προσπαθούν να δώσουν στον άρρωστο το κατάλληλο φάρμακο με νόστιμα και γλυκά εδέσματα, ενώ ό,τι δεν επιτρέπεται να πάρει (πλην όμως τα επιθυμεί) του προσφέρεται με άνοστα φαγητά, έτσι και κατά τη διδασκαλία είναι απαραίτητο το γέλιο. Με τον τρόπο αυτό, τα παιδιά συνηθίζουν με ορθό τρόπο να ασπάζονται και να υιοθετούν τα καλά και να αποφεύγουν τα κακά. Αναπόσπαστο λοιπόν στοιχείο της παιδευτικής αξίας του διαλόγου, και συνεπώς συστατικό της διδασκαλίας, είναι και το λεγόμενο χιούμορ του δασκάλου, το οποίο θεωρείται ακόμα και σήμερα αναγκαίο για επιτυχή μάθηση, ώστε αποκαλείται παιδαγωγική αρετή. Κι αυτό, γιατί η χαρά και η λύπη είναι πρωταρχική αίσθηση και βασικό κριτήριο ενεργειών των παιδιών. Με βάση αυτές, δημιουργούνται η «αρετή» και η «κακία» στην παιδική ψυχή. Η κατάκτηση δε της αρετής ονομάζεται αληθινή παιδεία.

Κουμάκης Γεώργιος, «Διάλογος», *Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΣΗΜΕΡΑ*. Ελληνική Φιλοσοφική Εταιρεία. Εκδόσεις Καρδαμίτσα, 1994 (Διασκευή).

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. «... συστατικό της διδασκαλίας είναι και το λεγόμενο χιούμορ του δασκάλου, το οποίο θεωρείται ακόμα και σήμερα αναγκαίο για επιτυχή μάθηση, ώστε αποκαλείται παιδαγωγική αρετή»: Με θεματική περίοδο το παραπάνω απόσπασμα, να αναπτύξετε την άποψη που εκφράζεται σε αυτό, σε μία παράγραφο 100-120 λέξεων συνολικά.

Μονάδες 10

B2. Να βρείτε δύο διαφορετικούς τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στη δεύτερη παράγραφο («**Παιδεία, κατά τον Πλάτωνα, είναι ... όλο τον ανθρώπινο βίο**») (μονάδες 4) και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με μία αναφορά, για τον κάθε τρόπο, στο κείμενο (μονάδες 2).

Μονάδες 6

B3. α) Να γράψετε δύο διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η τέταρτη παράγραφος του κειμένου («**Η αναγκαιότητα και η χρησιμότητα του γέλιου ... ονομάζεται αληθινή παιδεία**») και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αντίστοιχη αναφορά για τον καθένα στο κείμενο.

Μονάδες 4

β) Ποια νοηματική σχέση δηλώνουν οι παρακάτω διαρθρωτικές λέξεις του κειμένου;

Ιδιαίτερα (1^η παράγραφος), *Έτσι* (2^η παράγραφος), *όμως* (3^η παράγραφος), *επειδή* (4^η παράγραφος), *δηλαδή* (4^η παράγραφος).

Μονάδες 5

- B4.** α) Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

επίδραση, συμβάντα, αδιάπτωτο, συνεπώς, συνάγει

Μονάδες 5

- β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

έντονη, ανιαρός, ευκολότερα, εγρήγορση, επιτυχή

Μονάδες 5

- Γ1.** Ο διάλογος θεωρείται άριστη μορφή επικοινωνίας και καθοριστική μέθοδος ορθής επίλυσης των προβλημάτων. Να διατυπώσετε τις απόψεις σας σχετικά με την παραπάνω θέση και να προτείνετε τρόπους αξιοποίησης του διαλόγου στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το κείμενό σας (500-600 λέξεων) πρόκειται να δημοσιευθεί σε περιοδικό του πολιτιστικού συλλόγου του δήμου σας.

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18:00.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΔΕΥΤΕΡΑ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2013
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η επιθυμία του εφήβου να αποκτήσει μια επιθυμητή και αποδεκτή εικόνα για τον εαυτό του φαίνεται ότι είναι ένας από τους πιο σημαντικούς και καθοριστικούς παράγοντες που διαμορφώνουν τη συμπεριφορά του. Οι γονείς και οι δάσκαλοι, με όσα λένε και πράττουν, συμβάλλουν στη δημιουργία της αίσθησης που έχει ο έφηβος για την προσωπική του αξία. Η ίδια η ύπαρξη μπορεί να θεωρηθεί από τον έφηβο λιγότερο σημαντική από τη διατήρηση μιας θετικής εικόνας του εαυτού του, μια και αυτή η εικόνα έχει να κάνει με το σεβασμό και την υπερηφάνεια του ατόμου. Είναι φανερό πόσο οι έφηβοι στενοχωριούνται, όταν οι ενήλικες που συμπαθούν τους κατακρίνουν **ακατάπαυστα**. Κάθε απειλή της αυτοεκτίμησης είναι σαν να στρέφεται και εναντίον της ίδιας της ύπαρξης του ατόμου.

Τα παιδιά από πολύ νωρίς στη ζωή τους υιοθετούν πολύπλοκους τρόπους, τους «μηχανισμούς άμυνας», όπως τους ονομάζουμε, για να αντιμετωπίσουν τις απειλές που δέχονται από τους σημαντικούς για αυτά ενήλικες. Αυτοί οι μηχανισμοί συντελούν στην εξομάλυνση του άγχους και των αποτυχιών και στην προστασία της ακεραιότητας του Εγώ, με το να αυξάνουν το αίσθημα της προσωπικής αξίας. Σε ένα μεγάλο βαθμό χρησιμοποιούμε τους μηχανισμούς άμυνας ασυνείδητα. Ένας από τους βασικούς σκοπούς για τους οποίους υιοθετούμε τους μηχανισμούς άμυνας είναι η μείωση της έντασης και του άγχους. Το άτομο, λοιπόν, κάνει τις επιλογές του και οργανώνει τη δραστηριότητά του με τέτοιο τρόπο, ώστε να μειώσει και — αν είναι δυνατόν — να αποφύγει το άγχος, τον πόνο ή όποια άλλη ταλαιπωρία.

[...] Εκτός από τις ποικίλες αγωνίες που συνοδεύουν τη συναισθηματική κατάσταση των εφήβων εξαιτίας της ίδιας της εφηβείας και των ιδιαίτερων δυσκολιών που μπορεί να εμφανιστούν στην προσωπική και οικογενειακή ζωή των μαθητών, ένα ιδιαίτερα κυρίαρχο άγχος είναι αυτό της σχολικής επιτυχίας και της πορείας τους μετά το σχολείο.[...] Ο φόβος της αποτυχίας, η ανασφάλεια για το τέλος της σχολικής ζωής, ο άγνωστος και απειλητικός κόσμος των ενήλικων επιβαρύνουν τη συναισθηματική κατάσταση των παιδιών, επηρεάζοντας με ποικίλους τρόπους και τη συμπεριφορά τους. Το να πετύχει ένας έφηβος στις εξετάσεις του, να έχει υψηλές επιδόσεις και να καταφέρει να μπει στο πανεπιστήμιο, στο πολυτεχνείο ή σε κάποια άλλη σχολή είναι σίγουρα ένα ικανοποιητικό γεγονός, στο βαθμό που ακολουθεί τις επιλογές και τις επιθυμίες του. Θα ήταν όμως υπερβολή να ισχυριστούμε ότι είναι ταυτόχρονα και η **βασική** προϋπόθεση μιας ευτυχισμένης ενήλικης ζωής.

Η σχολική αποτυχία δε συνεπάγεται απαραίτητα αποτυχία και στη ζωή. Αρκετοί «κακοί» μαθητές κερδίζουν αξιοπρεπώς τα προς το ζην, παντρεύονται, αποκτούν παιδιά και **θεωρούν** τον εαυτό τους ευτυχισμένο. Αντίθετα, ορισμένοι «καλοί» μαθητές καταλήγουν να έχουν μια δυστυχισμένη ζωή. Η παραπάνω διαπίστωση ας μην ερμηνευθεί ως υποτίμηση της σχολικής επιτυχίας, αλλά ως μια **προσπάθεια** για την αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας, η οποία δεν οδηγεί απαραίτητα στην εγκληματικότητα, στα ναρκωτικά

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ή στην ανεργία. Σε αρκετές περιπτώσεις, παρά τη σχολική επιτυχία, συναισθηματικές ή κοινωνικές δυσκολίες εμποδίζουν ορισμένους να χρησιμοποιήσουν τα διπλώματα ή τις γνώσεις τους. Οι άνθρωποι αναζητούν την ικανοποίηση και την ευχαρίστηση στη ζωή τους, ενώ προσπαθούν να αποφύγουν τον πόνο και τη δυστυχία. Η πραγματικότητα της κάθε εποχής παρεμβαίνει άλλοτε διευκολύνοντας και άλλοτε εμποδίζοντας την προσπάθεια του ανθρώπου να είναι ευτυχής. Οι ανθρώπινες σχέσεις είναι πολύπλοκες και συχνά επιφυλάσσουν απογοητεύσεις και οδύνη. Η επιλογή της απομόνωσης, δηλαδή η απομάκρυνση από τους άλλους, ως μια προστασία από τον πόνο που προκαλείται από τις ανθρώπινες σχέσεις, δεν οδηγεί παρά μόνο στην «ευτυχία» της ησυχίας.

Το άγχος μπροστά σε μια καινούρια εμπειρία ή αναμενόμενη αλλαγή είναι πραγματικά απαραίτητο για τη συναισθηματική και διανοητική μας ανάπτυξη. Το υπερβολικό άγχος, όμως, μπορεί να μας οδηγήσει σε πλήρη ανικανότητα να αντεπεξέλθουμε στη νέα κατάσταση ή στην υιοθέτηση αμυντικών μέτρων, τα οποία παρεμποδίζουν την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού μας. Η ικανότητα να αντιμετωπίζουμε το άγχος εξαρτάται από την εσωτερική μας σταθερότητα και από την ικανότητά μας να αναπτύσσουμε μια εσωτερική αίσθηση ασφάλειας. Με ποιον τρόπο; Αξιοποιώντας κάθε φορά τα υποστηρικτικά μέσα που διαθέτουμε σε σχέση με τον εαυτό μας, τους σημαντικούς ανθρώπους στη ζωή μας και το περιβάλλον μας.

Ζωή Κασαπίδου - Μαρία Μαραγκίδη, *Ψυχική Υγεία - Διαπροσωπικές Σχέσεις*,
ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής, Αθήνα 2000.
(Διασκευή).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A.1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100 - 120 λέξεις).

Μονάδες 25

B.1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων το παρακάτω απόσπασμα της πρώτης παραγράφου: **«Οι γονείς και οι δάσκαλοι, με όσα λένε και πράττουν, συμβάλλουν στην δημιουργία της αίσθησης που έχει ο έφηβος για την προσωπική του αξία.»**.

Μονάδες 11

B.2.α. Να βρείτε τον κυρίαρχο τρόπο πειθούς στην τέταρτη παράγραφο (**Η σχολική ... ησυχίας.**) καθώς και ένα μέσο πειθούς που τον υποστηρίζει. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. (Μονάδες 4).

β. Να βρείτε τα δομικά στοιχεία της δεύτερης παραγράφου. **«Τα παιδιά ... ταλαιπωρία.»**. (Μονάδες 3).

Μονάδες 7

B.3.α. Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης (ενεργητική-παθητική) στις παρακάτω προτάσεις της δεύτερης παραγράφου και να την μετατρέψετε στην αντίθετή της. **«Τα παιδιά από πολύ νωρίς στη ζωή τους υιοθετούν πολύπλοκους τρόπους»** και **«Σε ένα μεγάλο βαθμό χρησιμοποιούμε τους μηχανισμούς άμυνας ασυνείδητα.»**. (Μονάδες 4).

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

- β. Να αιτιολογήσετε την χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:
2^η παράγραφος: «**μηχανισμούς άμυνας**»
4^η παράγραφος: «**κακοί**» μαθητές
4^η παράγραφος: «**ευτυχία**» της ησυχίας (Μονάδες 3).

Μονάδες 7

Β.4.α. Να δώσετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **ακατάπαυστα, βασική, θεωρούν, προσπάθεια, καινούρια**. (Μονάδες 5).

- β. Να δώσετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: σημαντική, αυξάνουν, ασυνείδητα, άγνωστος, κερδίζουν. (Μονάδες 5).

Μονάδες 10

- Γ.1.** Σε διαδικτυακή συνάντηση νέων από όλο τον κόσμο με θέμα «Άγχος και Νέοι» να εκθέσετε, σε ένα άρθρο 500-600 λέξεων, τις απόψεις σας σχετικά με:
α) τα προβλήματα και τις συνθήκες που προκαλούν, κατά τη γνώμη σας, το άγχος στη σύγχρονη εποχή και
β) τις προϋποθέσεις με τις οποίες το άγχος θα ελέγχεται και ενδεχομένως θα αποβαίνει δημιουργικό.

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν τις 17:00.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ